

CLEVELANDSKA AMERIKA

IZDAVAJ TOREK IN PETEK
NARODNIKI

Za Ameriko \$2.00
Za Evropo \$3.00
Za Cleveland po pošti \$2.50
Posreduje naročila po 3 centa.

Dopili naše podpisni listi v redovni in neprilagodni
Zna pisma, dopisi in denar ni po pošti.

CLEVELANDSKA AMERIKA
6110 ST. CLAIR AVE. N. E.
CLEVELAND, O.

BOVALE KALBERN PUBLISHERS
LOUIS Z. PERC EDITOR

IRVING RUBINOFF AND FRIENDS
RUBINOFF 1,000 000-0000 (Exclusive in the City of Cleveland and elsewhere. All printing done on request.)

TEL. CQU. PRINCETON 189

Published as second-class matter January 29, 1908, at the post office at Cleveland, O., under Act of March 3, 1879.

No. 56. Tuesday, July 13, 1915.

SLAVANSKI UJETNIKI V CANADI.

"Zajedničar", glasilo Narodne Hrvatske Zajednice, prinosa daljšo razpravo o slavanskih ujetnikih v Kanadi in opisuje, kaj je gl. urad N. H. Z. naredil, da se reši Jugoslovane v Kanadi vojnega ujetništva. Gl. uradnik N. H. Z. so v resnici možni, ki nismo nore delajo za svoj narod, ki rabijo glasilo Zajednice v narodno splošno korist, se na kot pri "Glasilu" SNPJ, kaj uredniki ne za pisanje drugega kot kako bi napadel Slov. Ligo in kako bi z osebnimi napadi držali tega ali drugega člana Jednote. Pri "Zajedničarju" se zavedajo, da je treba nekaj narediti za narod, pri "Glasilu" pa jim ni drugega mar kot dehati politiko za stranko, probivši osebne lapape in pobeljati Ligo. Tudi SNPJ ima svoje iste ujetnike v Kanadi, pa se ne člane ne zmenj, čaka pa ima slovni napadati Ligo, Pogledimo, kaj piše "Zajedničar" o položaju Jugoslovanov v Kanadi.

Preteklega leta, ko je zbruhnila evropska vojna, so nastali za podanike Avstrije in Nemčije v Kanadi teški dnevi. Delodajalci v Kanadi so začeli odpuščati od dela naše ljudi, večinoma iz političnih razlogov. Kanada kot provinca Anglije, je začela internirati naše ljudi zaradi lastne varnosti, kakor se je zgodilo po vseh drugih deželah.

N. H. Z. je imela v Kanadi štiri društva, in za člane teh društev se je moralo nekaj narediti. Hrvati so pisarili pisma na gl. odbor, in slednji je pri svoji seji sklenil, da odpošlje v Kanado gl. predsestojnika Mr. Marohniča in hrv. odvetnika Kostu Unkovika Meča. Dana jim je bila naloga, da naredita vse potrebno, da se reši Jugoslovane v Kanadi vojnega ujetništva.

Marohnič in Unkovik sta od potovila v Washington, kjer sta s pomočjo konzula Srbije, Mihajla Pupina, bila sprejeta v advencijo pri angleškem poslaniku Sir Cecil Arthur Spring Rice. Advencija je trajala celo turo. Razjasnilo se je poslaniku, da Hrvati in Slovenci ne spadajo med upornike, da so ti ljudje dobri Jugoslovani, ki so prišli v Kanado edino-le po delu za razlikovo. Da so danes Hrvati in Slovenci že avstrijski sužnji, ni to njih krivda. Povedali smo poslaniku, da Hrvati in Slovenci danes žele, da se čimprej zruši Avstrija, in postanejo ti narodi svobodni. Profesor Pupin je jako prijetno bil pri angleškem poslaniku in z njegovo pomočjo smo dosegli sijajen uspeh v Washingtonu.

Kakor hitro je bila stvar od strani urejena, smo se pripravili na pot v Kanado. Od strani Slovencev je moral iti G. Sakser. Toda par dni pred odpotovanjem je nevarno zbolel, in prosil me je, naj storim za Slovence kolikor mogoče dosti. Slovence je zastopal G. Matija Gazdicki kot zastopnik Narod-

nega Spolka in Slovske Lige.

V petek, 4. junija smo došli v Buffalo in v nedeljo, 6. junija smo dospeli v Ottawa, glavno mesto Kanade. V ponedeljek smo se napotili proti uradu generala Willijam Otter, ki je vrhovni poveljnik vseh kanadskih kamp, kjer so internirani vojni ujetniki. Bilo ga ni doma t. dan, toda dobili smo ga drugi dan, t. j. v torek. Sprejel nas je z največjo prijaznostjo. Ko nam je pokazal zemljevid Kanade smo se prepričali, da ni bilo t. dan nekaj mesecev, predna bi mogli obiskati vse kampe, kajti Kanada je večja kot Zjed. države. Zato smo se odločili, da obiščemo samo najbližje kampe.

General Otter je jako znan kanadski general, in pred vojno je bil stopil v pokoj, toda ko je zbruhnila vojna, je bil naprosen, da prevzame poveljstvo ujetniških kamp, kar je tudi storil. Pred našim odhodom iz Ottawe, nam je dal dvoje priporočilnih pismen, eno na poveljnika trdnjave Fort Henry, drugo na poveljnika Petawawa Camp. V razgovoru z nami je general omenil, da je pred nekaj leti potoval v Avstrijo in se dobro spominja več mest in pokrajin. O Slovanih je imel dober pojem, in smo se obirno razgovarjali o Hrvatih, Slovencih, Slovaških, Srbi, Čehih. Priporočil nam je, da ko bomo potovali, da naj dobro vprašamo vsakega ujetnika, da se pripravimo, če je vreden, da se spusti na svobodo.

Iste dni smo odpotovali od Kingstona, kamor smo prišli ob t. zjutraj, 9. junija. Trdnjava Fort Henry se nahaja na drugi strani mesta Kingston, v ustju Lawrence reke. Ta trdnjava je včasih v vojnih igrala važno ulogo, dočim stoji danes samo kot nekaka relikvija na stare tojne čase.

Ob desetih zjutraj smo prišli pred trdnjavo, kjer nas je nastavlil vojak. Kmalu pride častnik, kateremu izročimo pismo generala Otterja. Ko smo prišli do prvega uhođa trdnjave, smo vpisali naša imena v knjugo, in prišli na hodnik, kjer nas je dobil drugi častnik, ki nas je vrlo prijazno poopravil dal nam je na razpolago imenik ujetnikov, toda med stotinami imen smo dobili le kakih deset, o katerih smo slutili, da so slovenski. Ko smo se za razgovor bližje pozneje a temi ljudmi, smo dobili le enega, ki je bil Slovenec Milan Budičič in enega B. Zorala, Čeha, vsi drugi so rekli, da so Nemci.

Ker uvideli vlak iz Kingstona in v Pembroke, kjer se nahaja Petawawa kampa, smo se od t. uri podali na kolodvor in potovali dalje.

Po vseh mesih, kjer smo potovali, in zdelo se nam je, da smo na Evropsi. Prebivalstvo v pokrajini Ontario govori francosko in angleško, in kamor smo prišli, je vsleda poleg angleške zave tudi francoska. Kolikor smo zvedel, je poslala Kanada desetaj v Evropo 150.000 mož, in ravno te dni je zopet odšlo jalo 35.000 dobro izveščanih vojakov. Kanadski vojski so za vojske razmere sijajno plačani. Dobivajo namreč \$1.10 na dan in vse prosto. Oženjeni vojaki pa dobivajo poleg goranje plače še \$20 na mesec posebej. Teh \$20 in polovica njegove dneve plače gre za vzdrževanje njegove družine. Torej doživlja družina oženjenega vojaka mesečno \$36. V vojno sprejemajo od 20-40 letne. Vsak kanadski vojak dobi malo stro, ki mu povprečno dobro služi. Vožnja iz Kingstona do Pembroke traja sedem ur in pol, in raditoga smo dospeli v Pembroke ob pol devetih zvečer. Petawawa kampa se nahaja 24 milj od Pembroke. Drugi dan, t. j. v torek, smo se odpravili proti kampi. Pot je bila precej težavna, skozi šumo in grmičevje. Ko smo se bližali kampi, smo srečevali vojne ujetnike. Eini so toliko kamenje, drugi so čistih čisto, tretji so delno potovani. Vsak oddelček ujetnikov čuva straža. Petawawa Camp pripada vladi in je 124 milj prostora.

*Poveljnik Petawawa kampe je polkovnik Dela Ronde. Ko sem mu izročil generalovo pis-

mo, mi je dejal, da je bil o našem prihodju hrvojno obveščeni. Pokazal nam je kuhinje, živje in spalne sobe vojnih ujetnikov. Mora se priznati, da ravnanje kanadska vlada z vojnimi ujetniki, Slovske, in jim se manjše ničesar razve svoje vojske. Ujetnikov - Petawawa kampi je kakih 600, večinoma Mažari in Poljaki, ki so izjavili, da so Avstriji. Neprijazno je, da se za Poljake ničče zavzelo, ni, za Mažare, dahi prebivalci, saj tu še od avgusta meseca 1914.

S častnikom Watsonom smo iskali Slovence, Srbe ali Hrvate po kampi. (Srbe namreč one, ki so rojeni v Avstriji.) Prvi se je javil Matej Lecič iz Lannfrega, Istra. Bil je mlad in bistroumen človek, in ko je začel mi je govoriti hrvatsko, je bil nepopisno vesel. Ko smo naprej hodili, smo vpraševali ljudi, odkod so, zakaj so ujeti, ali morajo, kaj imajo, če se jih oposti ujetništva in če ljubijo Avstrijo? Na kratko smo jih podali o slovanski zgodovini, opominjal jih na našo usodo v tujini, da naj rečejo posebd, kamor grejo, so Hrvati, Slovenci, vsaka veja drevesa slovanske, nikdar pa naj ne reko, da so Avstrijci.

Bratov Slovencev sem dobil tu jako malo. Eden je bil Frank Ferhovec in drugi Frank Gramoba iz Zatičine, Rastodmalič sem obema, da G. Sakser boleznii ni mogel priti sem, toda da se bom jaz zavzel za nju, da bodeja spuščena na svobodo, toda samo pod tem pogojem, da rešeta ob sta dobera Slovencva, a na noben način Avstrijca. Olgovorila sta mi, da so bili Ljubljancani že od nekaj dobri Slovenci in bratje Hrvatov. Ona dva sta pa doma bila od Ljubljane.

Dočim sem jaz iskal Slovence in Hrvate, je gospod Gazdicki iskal Slovske, katerih je dobil precej v kampi. G. Gazdicki govori tudi mašarško, in Mažari, ki so bili med ujetimi, so ga lepo poslušali, nisi tudi na nje kaj. G. Gazdicki je bila ta prošnja tako povsiet, kajti zgodilo se je morda prvič, da so Mažari kaj prosili Slovske. Toda ker Mažari niso Slovani, jim je Gazdicki povedal, naj se zavestjo na svoje lastne rojake, da jih rešijo.

Jako sem se začudil, ko sem opazil v tej kampi tudi rusko zastavo. Pozneje sem zvedel, da se smili tukaj pet ruskih častnikov, ki prihajajo nove topove in municijo, katero so naročili v Kanadi. Razine kanadske tovarne imajo nad 60 milijonov dolarjev naročila za rusko armado.

V Ottawo smo se vrnili v petek, 11. junija in smo podali generalu Otterju naše izvestje in v soboto smo dobili povelje, da odpotujemo v nedeljo v Kapskasij Kamp.

V nedeljo, 13. junija smo odpotovali v Kapskasij Camp. Zelenica pelje iz Ottawe do North Bay, kjer smo morali čakati nekaj ur na drugo železnico, ki pelje do Cochrane, oddaljeno od Ottawe 501 miljo. Ko smo se vozili po generalih krajih provincije Ontario nismo videli drugega kot temno gozdovje, preko katerega gotovo še ni hodila človeška noga. Tu sem videl tudi Cobaldske gore. Ti rudokopi, ki se nahajajo v teh gorah, so prinesli deminarjem v nekaj letih 60 milijonov dolarjev. Tik rudokopa se nahaja malo in ozko jezero, za katerega so lastniki rudokopa plačali \$1.000.000. Jezero so potem osušili. V tem jezuru ležijo na milijone in milijone stebra in zlata, katerega pridno pridelujejo. Mestece Cochrane je staro že 7 let, in pred 3. leti je popolnoma ogorelo. Prebivalci si so postavili nova bivališča, kot so najbolj vedeli in znali. Imalo tudi hotel, ki je imenoval "King George Hotel", seveda iz lesa. Tu smo v ponedeljek prenočili. Hotel ima tudi saloon, in pri vhod v saloon, sem opazil relikv napis: "Drinisturium".

V torek, ob 9. zjutraj smo šli z železnico v Kapskasij Camp, kjer se nahajajo naši rojaki kot vojni ujetniki. Na kampo smo prišli ob 1. popoldne. V tej kampi ni nikogar razven ujetnikov, nobene cerkve ali šole.

To je bil kanski gozd, katerega drevo, opoli in jela, pomoni gledajo v nebo. To kampo so odprli nisto leto meseca novembra, in dokler si niso ujetniki naredili barak, si spali v starih železniških vozovih. Danes je ta kampa podobna malemu t. l. k. kjer prebiva 900 vojnih ujetnikov. V istem vlak u namo se je pripeljal 40 vojakov, katere so pripeljali sem, da pomnožijo stražo. V tej kampi smo dobili najbolj različne narode, med njimi Turke, Srce, Trolce, Nemce, Mažare, Poljake, Litvinc, Slovske, Slovence in Hrvate. Poveljnik postaje major Clark, je bil o našem prihodju hrvojno obveščeni od generala Otterja, in na njegovo povelje ujetniki istega dne niso šli na delo, da jih lahko dobimo vse skupaj in čim hitreje opravimo naše delo. Po obedu s častniki kampa, smo se napotili z majorjem v barake. Vsaka baraka ima enega nadzornika, ki je postavljen izmed ujetnikov. Nadzornik dobro pozna svoje ljudi, in ko sem mu povedal, da hočem govoriti s Slovenci, Hrvati in Slovaki, jih je začel klicati po imenu, in kmalu so se zbrali okoli nas. Vpraševal sem jih po različnih stvareh, posebno pa sem hotel uveliti vrok, zakaj so zaprti. Le njih odgovora sem se prepričal, da niti eden izmed njih ni naredil kaj slabega. Zapri so jih, ker so rekli, da so Avstrijci. Ta sem dobil tudi mnogo članov Zajednice, katerim sem dal naše, da naredimo za nje vse, da bodo izpuščeni. Večinoma teh ljudi so zaprti, ko so se vozili po železnicih. Oni, ki niso bili člani Zajednice, so sedaj sprevideli, koliko je ta organizacija vredna, ki se pobriga za svoje člane, in prisegali so, da se tudi spijejo v Zajednico, ker hitro bodo rešeni. Potofalil sem jih, da sem jim rekel, da todemo delati za vse Slovence enako, če so pri Zajednici ali ne, če so nam vsi enako pri vrcu. Med ujetniki sem dobil tudi enega Crnogorca, visokega kot ljeto, krasnega kot biser. Zaprt je bil, ker ni znal prav nič angleško in ker se ni mogel sporazumeti z oblastjo. Sestrel je bil hitro spuščen, ko se je skazalo, da je Crnogorec. Izjavil se je, da odide takoj v Crnogoro, ko bo prost. Med Slovencev sem tudi dobil Lojza Burgerja iz ljubljanske okolice, Nikolaja Jaksetiča iz Postojne. Kakih 100 Hrvatov je bilo tu zaprtih. Blinija kampa se imenuje Spirit Lake in je 275 milj od Cochrane. Ker pa gre tja železnica samo dvakrat na teden, smo se vrnili v Ottawo 17. junija. Generalu Otterju sem oddal svoje sporočilo in mu povedal, da radi oddajljenosti nisem mogel obiskati še drugih kamp. Pustil sem pa pri njem tiskovine v angleškem in hrvatskem jeziku v vprašanji.

Na ta vprašanja bodejo ujetniki ki odgovarjali, ko dobijo tiskovine in roke. Odpošljejo se tiskovine iz glavnega stanu generala Otterja. Vsak ujetnik ob odgovoru kje je rojen, če je bil v Ameriki, kje je delal, koga pozna, ali je član N. H. Zajednice ali katere druge organizacije Jugoslovanske. Te tiskovine, ko bodejo splojnene, bode general Otter poslal na glavni urad Zajednice, kjer se bodejo pregledale, in spustili se bodejo na svobodo oni, ki to zaslužijo. Pred odhodom pa mi je general še obljubil, da bo sporočil vsem vojskim poveljnikom vojno ujetniških taborišč, da smatrajo Jugoslovane v kolikor razmere drugače ne zahtevajo, kot svoje prijatelje. Meni pa je še posebej naročil, naj mu takoj naznanim vsak slučaj vsakega posameznika, o katerem mi je znano, da je dober Slovan, in skrbel bo, da je vsak tak takoj spuščen na svobodo.

Med vojnimi ujetniki sem dobil tudi več bolnikov. Vsaka kampa ima svojo bolnišnico in zdravnike, ki dobro skrbijo za nje. Mnogo jih je tudi takih, ki nimajo mohenega centa. V nekaj tiskovine bodejo izpuščeni oni ujetniki, ki so bili priporočeni, in na stroške kanadske vlade jih bodejo prepeljali tja, kjer so bili zajeti.

Naredili smo, kar se je dalo za naše sinove. Vidli se iz tega, da Zajednica ne skrbi samo za

bolne in mrtev član, pa da se pobriga v vseh očitih, kje in t. t. Hrvatom in sjetim članom pomagati. Pred svetom smo hoteli dokazati, da Hrvati in Avstrijci ali Mažari ali kak Nemec, pač pa pravi-zloti, obojni Hrvati. Matrniko bo znal ceniti hrve Zajednice, ki ga je rešila iz ujetništva.

Jos. Marohnič.

Iz stare domovine.

Uradi tržiske namestnje postajajo deloma privorizno v Postojni. Mnogo odeltkov pa se nahaja že v Trstu.

Kože in usnje. Trgovinsko ministstvo je uvedlo maksimalne cene za srove in goveje konjske kože in za najvažnejše vrste govejcah in konjskega usnja.

Državni uradniki in uluštenci niso opravičeni črnovolniškega pregledovanja. Raznešla se je vest, da državni uradniki in uslužbenec ne pridejo k pregledovanju. Ta vest ni utemeljena. Pregledovanja so le oprostični uradniki okrajnih glavarstev, občinskih predstojnikov, železniških uslužbencev, postovstovnih strelci.

Finančna prokuratura v Postuju se je preselila v Gradcu.

Vojsko sodišče in Gradcu. "Grazer Tagespost" poroča: Domobrodarsko divizijsko in hrvatsko sodišče v Ljubljani je razpisano. Agende je prevzel grasko divizijsko sodišče, ki se imenuje v naprej "sodišče namestnega vojaškega poveljstva.

Ne obupati, če nekaj mesecev ni poročila o pogrebanjih vojakih. Znana ljubljanska rodilna in smrtinikova, hotel Trainik na Sv. Petra cesti, je že obkavala svojega sina Mirka (ki je vstopil o priliki mobilizacije prostovoljno v vojsko, ker ni bilo t. d. 11. novembra 1914) mohenega poročila o njem. Zarokom leta 1915 so imeli namni ranjenci, ki so se s Karpatorov vračali, pripovedovali, da je pafel na bojišču. Poizvedovanje za ostala brezuspesna. Dne 1. aprila pa je došla brzojavka iz Samarkanda v Turkestanu, s katero naznanja da je vjet in prosil za denar. Razumljivo je bilo v hili ta dan izredno vse tje, vendar gotovosti še ni bilo. Dne 8. maja pa je došla podobna, ki ima že tiskano vsebino. Šele sedaj je nedvomno dokazano, da je Mirko živ in v upanje, da bo čez mesece razkhalad svoje doživljanje. Ni t. d. daj obupati onim, ki ne dobe od svojih dragih z bojišča takoj poročil, ampak treba je potrpežljivo čakati, če prav dalje, kakor družina Tratinikova.

Sleparstvo pri dobavah za armado na Ogrskem. Ogrski in dunajski opozicijni listi pričajo, po hodiimpeštanski parlamentarni korespondenci, ki izhaja kot priloga ogradeke službenega lista, nekatere razpne podrobnosti iz razpravve o sleparjah pri dobavah za armado, s katerimi se je, kakor znano, pečal pred par dnevi ogrski državni zbor. Tako na-

Ker so se pose zopet redno

denarje

Posiljative ne v roke, pač pa v te

100K velja

Brojzaviti nem manje na denarje po

Fra

82 Cortlandt

6104 St.